

25 éves a pozsonyi Talajtani és Növény táplálási Kutató Intézet

1985. szeptember 6-án, a VI. Csehszlovák Talajtani Konferenciát követően, ünnepelte 25 éves jubileumát a Csehszlovák Mezőgazdasági Akadémia Talajtani és Növény táplálási Kutató Intézete. Csehszlovákiában ez az első önálló talajtani intézet, amely nem egy kutatóközpont részeként, vagy egy felsőoktatási intézmény keretében működik. Hosszú út vezetett az önálló intézet megteremtéséhez, melynek kezdeményezője, megteremtője és vezetője mindvégig a jelenlegi igazgató, J. HRASKO akadémikus volt.

1960-ban a Csehszlovák Mezőgazdasági Akadémia fiiláléjának keretében alakult meg az a talajtani laboratórium, amely tulajdonképpen az intézet magjának tekinthető, és amelynek létesítésétől számították az ideit, 25 éves évfordulót is. A talajtani laboratórium tevékenységének fő területe a szlovákiai talajok képződésének, földrajzi elterjedésének és tulajdonságainak vizsgálata, valamint a felvételezési és térképezési módszerek kidolgozása volt. Ennek megfelelően az 1960-tól 1970-ig tartó periódusban a munkatársak elvégezték Csehszlovákia komplex talajfelvételezését. A helyszíni és laboratóriumi adatok feldolgozása és értékelése eredményeként aránylag rövid idő alatt elkészültek az egész ország területére az 1:10 000 léptékű térképek és kísérőanyagaik. Ezzel egyidőben — fizikai, kémiai, ásványtani és biológiai talajvizsgálatok alapján — tematikai kisléptékű térképek is készültek.

Ugyancsak ebben az időszakban kapcsolódtak be az intézmény szakemberei a Világ Talajterképének és Európa Talajterképének (FAO) előkészítési és szerkesztési munkáiba.

1968-ban szervezték át a Talajtani Laboratóriumot Talajtani és Növény táplálási Kutató Intézeté. Azóta az intézetnek egy-egy fiiláléja alakult Besztercebányán, Eperjesen és Sznyinyén, azonkívül Szlovákia területén több kísérleti telepe működik. Az 1968-tól kezdődő időszakban teljeseedett ki az intézetben folyó kutatómunka és a publikációs tevékenység. Kutatói eredményeik az ország határain túl is egyre több tudományos intézményhez jutottak el.

1971-ben az intézet megbízást kapott arra, hogy hangolja össze a csehszlovák talajtani kutatásokat, továbbá koordinálja mindazokat a talajtani és agrokémiai kutatói témákat, melyekben Csehszlovákia külföldi intézményekkel működik együtt. Ekkor alakult ki az intézet szervezeti felépítése: A bratislavai központban a Talajtani Osztály, Növény táplálási Osztály, Talajbiológiai Osztály, Talaj- és Környezetvédelmi Osztály keretében folynak a kutatások, míg a vidéki részlegekben a talajtermékenység növelésének, a talajhasznosításnak és a paleogén talajok javításának lehetőségeit vizsgálják.

Az intézet történetének második szakaszában, 1971 és 1980 között, a talajok termékenységének növelésére szolgáló módszerek kutatását tűzték ki célul. Az intézet munkatársai új eljárásokat dolgoztak ki a gyenge termőképességű, savanyú, szikes és tömődött talajok javítására, valamint az ipari és bányászati tevékenység következtében leromlott talajok rekultivációjára is. Nagy jelentőségű volt az a kutatás, amely a mezőgazdasági területek helyes kezelésére irányult, és szerves-, valamint műtrágyák alkalmazásával a racionális hasznosítást biztosította. Az intézetben gyakorlati talajosztályozási rendszerek kialakításával is foglalkoztak. E rendszerekben helyet kaptak olyan paraméterek is, mint az optimális talajszerkezet, a számítógépes műtrágyázási tanácsadás, talajértékelés, valamint a meliorációs intézkedések. Az

elkészült térképeket, amelyek a gyakorlatban kitűnően beváltak, széles körben alkalmazzák. Ugyancsak térképszerűen ábrázolták a talajökológiai egységeket, amelyek a környezet megfelelő elemeit tüntetik fel.

Egy másik kutatási célkitűzésük volt a talajtani folyamatok jobb megismerése: a csehszlovákiai talajok több jellemző anyagforgalmi típusát és altípusát különítették el.

Az intézet fejlődésének harmadik szakasza 1980-ban kezdődött és napjainkban is tart. Számba véve az elért eredményeket és a jövőbeni tennivalókat, az ünnepi ülésen J. HRASKO összefoglalta mindazt amit a kollektíva az intézet negyedszázados fennállása alatt az elméleti és gyakorlati célkitűzésekből teljesített, de nem hallgatta el a munka nehézségeit, tévedéseit sem. Kiemelte azt aényt, hogy az intézet a talajtan és agrokémia országos kutatási témáinak koordinátora volt és a jövőben is az kíván lenni. Szólt az intézet nemzetközi kapcsolatairól is. Igen nagyra értékelte a magyar talajtani és agrokémiai szakemberekkel és intézményekkel kialakult kapcsolatokat.

A további feladatok közül elsősorban a következőket említette meg:

- a talajtani folyamatok tanulmányozása;
- a talaj termékenységének növelése;
- a talaj védelme a szennyező anyagokkal szemben;
- alkalmazott talajtani osztályozási rendszerek kidolgozása;
- talajtani adatbank létesítése;
- új szerves- és műtrágyák alkalmazása.

Részletesen foglalkozott a modern talajtan számos olyan kérdésével, amelyeknek szerezelnük kell az intézet jövőbeni kutatási témáiban. Hangsúlyozta, hogy a szorosán vett kutatómunka mellett elsőrendűen fontos a gyakorlattal való eddigi jó kapcsolat további fejlesztése. Ennek keretében fontos szerepet kapnak a kísérleti telepek, melyek ma már minden tekintetben megfelelnek a korszerű követelményeknek (személyi állományuk képzettsége, műszerezettségük magas fokon áll). A már meglévő szabadföldi kísérleti hálózat fejlesztése szintén időszertűvé vált.

A publikációs tevékenységről szólva elmondta, hogy intézeti kiadványként ez ideig 13 kötet jelent meg (beleértve a könyveket, brossúrákat, egyéb tájékoztató anyagokat). Ezen a téren is hasznos lenne további fejlődés.

A nemzetközi kapcsolatok szélesítése szintén kívánatos, ezért komolyan készülnek az intézetben az 1986-ban Hamburgban sorra kerülő XIII. Nemzetközi Talajtani Kongresszusra.

A jubileum alkalmából az igazgatón kívül több munkatárs részesült kitüntetésben, az intézet emlékérmét pedig a 25 év során legkiemelkedőbb külföldi partnereknek (köztük magyaroknak is) adományozták.

A pozsonyi Talajtani és Növénytaóplálási Kutató Intézet kollektívája méltón büszkélkedhet az első 25 év szép eredményeivel és abban a reményben folytathatja munkáját, hogy a következő évtizedekben további sikereket érnek el.

SZABOLCS ISTVÁN

MTA Talajtani és Agrokémiai
Kutató Intézete, Budapest

Érkezett: 1985. december 29.